

## AYRINTILI BİLGİ

### Düzenlemenin arka planı

Sağlık Bakanlığı tarafından daha önce çıkartılan Sağlık Net2 ve eNabız Projesi konulu genelgelere ilişkin açılan davalarda, Anayasa'nın *Özel hayatın gizliliği* başlıklı 20. Maddesindeki "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." Kural uyarınca bu alanın kanunla düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapılarak iptal kararları verilmişti.

2016 yılında, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası yürürlüğe girdi. Bu Yasa ile kurulan Kişisel Verileri Koruma Kurulu henüz oluşturulmadan Sağlık Bakanlığı tarafından Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik yayınlanarak kişisel verilerin toplanmasına dayanak oluşturulmak istendi. Açılan davalarda, Kişisel Verileri Koruma Kurulundan görüş alınmadan hazırlanmış olması sebebiyle söz konusu Yönetmeliğin yürütmesi Danıştay tarafından durduruldu. Bunun üzerine Bakanlık, 2017 yılında, yürütmesi durdurulan bu yönetmelikte değişiklik yaparak yola devam etmekte ısrar ettiğinde; Türk Tabipleri Birliği ve Türk Dişhekimleri Birliği tarafından açılan davada, yürütmesi durdurulan yönetmelikte kısmi değişiklikler yapılarak yürürlüğe konulması hukuka aykırı bulunarak bu Yönetmelik değişikliğinin yürütmesi de durduruldu.

Benzer şekilde, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik ve Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik gibi düzenlemelerdeki hasta verilerinin Sağlık Bakanlığı bilişim sistemine sınırsız biçimde aktarılmasına ilişkin kurallar da hukuka aykırı bulunarak Danıştay tarafından durdurulmuştur.

### Yeni Yönetmelik

Bütün bu kararlardan sonra, Sağlık Bakanlığı sağlık verilerini merkezi olarak toplayabilmek için Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun bir takım önerilerini de gözeterek bugün yayınlanan Yönetmeliği hazırlayıp yürürlüğe sokmuştur. Bu Yönetmeliğin hazırlanmasında meslek örgütlerinden herhangi bir katkı istenmemiş, tek bir görüş dahi sorulmamıştır.

6698 sayılı Yasa'nın 4. Maddesinde Kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkeler olarak belirtilen ve Yönetmeliğin 5. Maddesinde kişisel veri işlenmesinde uyulacağı özellikle vurgulanan bu ilkelerden biri de "İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma"dır. Bu ilke uyarınca bir veri işlenecek ise mutlaka işleme amacıyla bağlantılı olması ve ancak bu amacın gerektirdiği kadar işlenmesi zorunludur.

Bu Yönetmelik'te ise hasta verilerinin işlenmesinde bir takım sınırlamalar öngörülmekte ise de bunların tamamı sağlık hizmetinde görev yapanların erişimine ilişkindir; Bakanlık verilerin kendisiyle paylaşılmasında hiçbir ölçü ve sınırlama öngörmemiştir.

Diğer yandan, Sağlık Bakanlığının bu düzenlemelerle ilgili bütün savunmalarında ileri sürülen *toplanan verilerin sistemde anonim halde tutulduğu, ancak ilgili kişinin eNabız profili oluşturması halinde kişi ile ilişkilendirildiği ve verilere yalnızca kişinin kendisi ile yetki verdiği üçüncü kişilerce erişilebildiği* iddiasının doğru olmadığı da Yönetmeliğin 7. maddesindeki düzenlemeyle ikrar edilmiştir. Nitekim, anılan Maddeye göre, Bakanlık'ta her birimde görevlendirilen üç kişi hastaların kişisel sağlık verilerini ilgili kişilerle eşleştirilmeye yetkilendirilebilecektir! Bir başka anlatımla, Sağlık Bakanlığı kendisine kimliksiz gönderilen sağlık verilerini bile başka veri tabanlarıyla eşleştirip kimliklendirerek kime ait olduğunu saptama olanağına sahiptir. Sağlık hizmetleri, sağlık finansmanının planlanması ve yönetimi için kimlikli verilerin merkezi sistemde tutulması zorunlu değildir. Ancak, son dönemde yaşadığımız sağlık verisi sızıntıları, bu verilerin hangi amaçla kullanılabileceğini kaygı verici biçimde göstermiştir. Ayrıca, yeni Yönetmelik'te çocukların sağlık verilerine ebeveynlerinin sınırsız erişim hakkı verilmesi ve ölünün sağlık verilerinin mirasçılara verilebilmesi gibi oldukça tartışmalı paylaşımlar da olanaklı hale getirilmiştir.